

Izveštaj o realizaciji projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“

U okviru realizacije projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ postignuti su sljedeći ključni rezultati:

- Od početka javne kampanja “Budi odgovoran. Od tebe zavisi. Siva ekonomija 0%” zabilježeno je ukupno preko 11.000 nepravilnosti, prijavljenih od strane građana Crne Gore, i to u oblastima vezanim za evidentiranje prometa preko fiskalnih registar kasa, rada na crno, kršenja potrošačkih prava i nepravilnosti na kupalištima;
- Ukupna vrijednost izrečenih kazni premašila je 2,2 miliona eura;
- U realizaciju društveno odgovornih projekata vezanih za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, ekologiju, sport i mlade uloženo je 833.548 eura;
- Android aplikacija “Budi odgovoran” ima 2.125 aktivnih korisnika;
- iOS aplikacija “Budi odgovoran” ima 1.400 aktivnih korisnika;
- Kampanjom su promovisani call-centri Poreske uprave i Uprave za inspeksijske poslove, afirmisan rad inspeksijskih službi, te podstaknuta dvosmjerna komunikacija između građana i državne uprave;
- Projektu su dodijeljena najprestižnija svjetska priznanja u Londonu, Vašingtonu i Njujorku;
- Projekat “Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije” repliciran je u Republici Moldaviji;
- Zahvaljujući izuzetnoj podršci medija, tržišna vrijednost medijskog prostora koju je kampanja imala premašila je 500.000 eura, čime su troškovi kampanje višestruko isplaćeni.

O PROJEKTU

Projekat „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“, koji se do 2016. godine sprovodio u saradnji Vlade Crne Gore, Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, prihvaćen je na sjednici Vlade Crne Gore od 25. jula 2013. godine.

Objedinjavanjem resursa i znanja akademske zajednice, javnog sektora i međunarodnih partnera, građanima je omogućen jednostavan i lak način za prijavljivanje uočenih neregularnosti organima nadležnim za borbu protiv sive ekonomije, a isti su dodatno motivisani odlukom Vlade da polovinu (od 2015. godine 30 procenata) vrijednosti izrečenih kazni po prijavama građana usmjeri na finansiranje projekata od opšteg društvenog značaja koje predlože i za koje glasaju sami građani. Uprava za inspekcijske poslove i Poreska uprava su zadužene da daju visok prioritet u svom radu procesuiranju prijava građana.

Nakon potpisivanja ugovora o zajedničkom finansiranju projekta između Ministarstva finansija i Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, realizacija istog počela je 1. novembra, dok je aktivna javna kampanja pokrenuta 17. decembra 2013. godine.

U prvoj fazi kampanje, koja je trajala od 17. decembra 2013. do 20. juna 2014. godine, postupajući po prijavama građana, inspekcijski organi su izrekli kazne za sivu ekonomiju u vrijednosti od **preko 500.000,00 eura**, čime su obezbijeđena sredstva u iznosu od **244.032,72 eura**, potrebnih za finansiranje svih pet projekata od opšteg društvenog značaja koje su predložili i svojim glasovima podržali građani:

- Nabavka gastro i kolonoskopske opreme za Institut za bolesti djece;
- Opremanje i uređenje Dnevnih centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u opštinama Nikšić, Cetinje i Plav;
- Uređenje parka na Ćemovskom polju;
- Rekonstrukcija dijela Doma starih „Grabovac“ u Risnu; i
- Nabavka didaktičke opreme za javne predškolske ustanove u Crnoj Gori.

Postupajući po zaključku Vlade br. 08-1258/3 od 5. juna 2014. godine, Ministarstvo finansija je sa institucijama nadležnim za sprovođenje projekata sklopilo ugovore i uplatilo sredstva za njihovu realizaciju.

Nakon inicijalnog projektnog perioda od 6 mjeseci, u komunikaciji sa projektnim partnerima, identifikovana je spremnost Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori da nastavi da pruža stručnu, administrativnu i finansijsku podršku projektu nakon isteka projektnog perioda, odnosno u periodu od 1. maja do 31. decembra 2014. godine. Takođe, je konstatovana spremnost Elektrotehničkog fakulteta da nastavi sa pružanjem naučno-stručne i tehničke podrške u realizaciji ovog projekta.

Vlada je na sjednici od 10. aprila 2014. usvojila Izvještaj o realizaciji projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ i prijedlog za nastavak projekta do kraja 2014.

godine. U skladu sa zaključkom Vlade br. 08-852/3 od 24. aprila 2014. godine, Ministarstvo finansija je sa Kancelarijom Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori zaključilo Ugovor o zajedničkom finansiranju projekta do kraja 2014. godine, pod istim uslovima vezanim za procenat vrijednosti novčanih kazni koji se preusmjerava za finansiranje realizacije kandidovanih projekata s najvećim brojem glasova podrške.

Od maja 2014. godine Britanska ambasada u Podgorici se pridružila realizaciji projekta kao novi međunarodni partner i obezbijedila dodatna sredstva za njegovo realizovanje u iznosu od £38.344,00.

Druga faza kampanje počela je 20. juna 2014. godine, te je nakon konsultacija sa građanima i predstavnicima nadležnih institucija, a na osnovu kriterijuma opšteg društvenog značaja, održivosti i ravnomjerne regionalne zastupljenosti, Radni tim za realizaciju projekta utvrdio listu od 17 prijedloga projekata, za koje su podnosioci prijava iz oblasti sive ekonomije mogli da glasaju, putem mobilne aplikacije i sajta Budi odgovoran, kao i call-centara Poreske uprave i Uprave za inspekcijske poslove, od 18. septembra do 15. decembra 2014.

Po prijavama dostavljenim u okviru druge faze projekta, do kraja 2014. godine, izrečeni su prekršajni nalozi u ukupnom iznosu od **preko 600.000,00 eura**, čime je obezbijeđeno finansiranje sljedećih projekata, u ukupnom iznosu od **296.464,07 eura**:

- Projekat "Očistimo Crnu Goru za 7 dana";
- Projekat uređenja i opremanja parka i igrališta za djecu u Nikšiću;
- Projekat osnivanja Omladinskog centra u Podgorici;
- Projekat nabavke medicinske opreme za reanimaciju beba;
- Projekat nabavke opreme za zapošljavanje osoba sa invaliditetom;
- Projekat izgradnje i adaptacije sportsko-rekreativnih terena u Beranama.

Ugovori o donaciji sa institucijama nadležnim za realizaciju prvih pet od navedenih 6 investicija od opšteg društvenog značaja zaključeni su 16. decembra 2014. godine.

Vlada Crne Gore u Zaključcima br. 08-103 od 19. februara 2015. godine donijela je odluku o nastavku projekta u toku 2015. godine. Od januara do kraja decembra 2015. godine, građani su prijavili ukupno 3.200 sumnji na postojanje sive ekonomije, i to najvećim dijelom preko portala www.budiodgovoran.me, ali i preko call-centara Poreske uprave i Uprave za inspekcijske poslove, te Android i IOS aplikacija Budi odgovoran.

U toku ove faze realizacije projekta, građanima je, osim glasanja elektronskim putem, bilo omogućeno da svoj glas za neki od projekata od zajedničkog društvenog značaja daju i na info-punktovima koji su bili postavljeni na više lokacija na teritoriji cijele Crne Gore. Glasanje za projekte od zajedničkog društvenog značaja okončano je 5. decembra 2015. godine, nakon čega je formirana rang-lista projekata koji će biti finansirani od sredstava prikupljenih postupanjem po prijavama građana.

Po osnovu prijavljenih nepravilnosti, inspekcijske službe zadužene za borbu protiv sive ekonomije do sada su izdale prekršajne naloge u ukupnom novčanom iznosu od **preko 600.000 eura**, od čega je, u skladu sa pravilima usvojenim od strane Vlade Crne Gore za treću fazu projekta, 30 procenata, odnosno **185.600 eura** prikupljeno za ulaganje u društveno odgovorne projekte, te su ugovori o donaciji na ukupnu vrijednost od **143.052,1 eura** potpisani sa 5 institucija nosilaca realizacije sljedećih pojekata:

- Nabavka aparata mehaničku ventilaciju (respiratora) za bebe;
- Opremanje dijela ZU Specijalna bolnica za psihijatriju "Dobrota" Kotor;
- Opremanje Dневnih centara za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u Bijelom Polju, Ulcinju i Mojkovcu.

Imajući u vidu izuzetne rezultate koje je projekat ostvario, kako na domaćem, tako i na međunarodnom planu, te činjenicu da su građani prihvatili načine komunikacije sa državnim institucijama uvedene kroz ovaj projekat, Vlada Crne Gore zaključkom br 08/168 od 18. februara 2016. godine donijela je odluku o nastavku projekta u 2016. godini, pri čemu je, s ciljem umanjenja troškova, Vlada Crne Gore preuzela samostalnu koordinaciju nad projektom, bez učešća stranog partnera (UNDP Crna Gora).

Za potrebe administriranja i održavanja aplikacije i portala www.budiodgovoran.me angažovana su dva lica sa Elektrotehničkog fakulteta.

Tokom 2016. godine inspekcijske službe Poreske uprave i Uprave za inspekcijske poslove evidentirale su **2.320 prijava nepravilnosti** i po tom osnovu izrekle prekršajne naloge u ukupnom novčanom iznosu koji je premašio **pola miliona eura**, te su na taj način obezbijedena sredstva za finansiranje realizacije tri projekta od društvenog značaja, koja se nijesu kvalifikovala za finansijsku podršku po osnovu vrijednosti izrečenih kazni u 2015. godini, a koja su se nalazila na vrhu već formirane rang-liste:

- Opremanje gradskih parkova i dnevnih centara mobilijarom za djecu sa invaliditetom;
- Rekonstrukcija skloništa za napuštene životinje i pansiona za privremeno čuvanje kućnih ljubimaca
- Kreditna linija za start-up preduzeća za žene i mlade u manje razvijenim opštinama.

PROMOCIJA PROJEKTA NA MEĐUNARODNOM NIVOU

Pored izvanrednog prijema na koji je projekat naišao na međunarodnom nivou u ranijem periodu, kada su istom uručena značajna priznanja na samitima Partnerstva otvorenih vlada u Londonu i Njujorku, u toku 2015. godine projekat je promovisan i predstavljen predstavnicima različitih sektora iz zemalja regiona, konkretno – Makedonije i Hrvatske, ali i šire.

Delegacija iz Makedonije boravila je tokom aprila mjeseca u Podgorici, radi razmjene iskustava u realizaciji projekta, u svim fazama: od kreiranja aplikacije *Budi odgovoran*, preko koncipiranja i sprovođenja kampanje za učešće građana u suzbijanju sive ekonomije.

Projekat je predstavljen i na konferenciji „Učešće građana u javnim politikama i donošenju odluka“, u Splitu, 29. i 30. aprila 2015. godine. Navedenom događaju prisustvovala je koordinatorka projekta Milica Vuletić, koja je kroz prezentaciju samog projekta približila aktivnosti i dosadašnje rezultate projekta. Na konferenciji je naročito pozdravljena otvorenost Vlade Crne Gore i podsticanje učešće građana u osmišljavanju i realizaciji javnih politika.

Povodom obilježavanja 150 godina od osnivanja Međunarodne unije za telekomunikacije ITU, tokom 2015. godine Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije kandidovalo je projekat za dodjelu nagrade u međunarodnoj konkurenciji za projekte koji su najzaslužniji za poboljšanje kvaliteta života kroz ICT inovacije i promociju ciljeva Međunarodne unije za telekomunikacije.

Projekat je poslužio i kao model za realizaciju ideje uključivanja građana u borbu protiv sive ekonomije u Moldaviji, te je na osnovu crnogorskih iskustava i uz podršku UNDP-a, slična akcija organizovana i toj zemlji.

O USPJEHU PROJEKTA

Tokom dvije godine realizacije, projekat „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ je u najvećoj mjeri ostvario tri glavna cilja, definisana prilikom osmišljavanja istog:

- motivisanje građana da ukažu nadležnim organima na nepravilnosti iz oblasti sive ekonomije;
- preusmjeravanje dijela novca iz sive ekonomije u društveno korisne svrhe; i
- podizanje svijesti građana o štetnosti ove negativne društveno-ekonomske pojave.

Projektom je promovisana važnost dvosmjerne komunikacije između državnih institucija i javnosti, te aktivnog učestvovanja građana u osmišljavanju i realizaciji javnih politika. Proširivanjem komunikacionih kanala i na segment interneta, uvođenjem mobilne aplikacije i

portala www.budiodgovoran.me, građani su podstaknuti na aktivizam i participativnost u suzbijanju sive ekonomije i ostalih negativnih pojava na koje se može naići u svakodnevnom životu.

U vezi sa navedenim, ističe se da je od početka projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“ Upravi za inspekcijske poslove i Poreskoj upravi podnijeto preko 11.000 prijava građana u oblasti sive ekonomije, koje su rezultirale kaznama u ukupnoj vrijednosti od preko **2,2 miliona eura**, čime je prikupljena suma **od 833.548 eura** za investiranje u projekte od opšteg društvenog značaja.

FUNKCIONISANJE PROJEKTA TOKOM 2016. GODINE

Realizaciju projekta tokom 2016. godine pratila je vrlo umjerena medijska kampanja u skladu sa dostupnim resursima. Naime, iako je Zaključcima Vlade Crne Gore br. 08-103 od 19. februara 2015. godine donijeta odluka da se 30% vrijednosti kazni izrečenih 2015. godine izdvaja, a 5% za omogućanje održivosti projekta nakon 2015. godine, za funkcionisanje projekta tokom 2016. godine izdvojena su sredstva za angažman saradnika sa Elektrotehničkog fakulteta u iznosu od 10.000,00 eura, ali ne i za angažovanje specijalizovane agencije za medijsku promociju i advertajzing, kako je bilo predviđeno dokumentom koji je upućen Vladi Crne Gore na usvajanje.

Imajući u vidu navedeno, projekat je tokom 2016. godine obilježila umjerenija medijska promocija, koja se odrazila na broj evidentiranih prjava, iznos izrečenih kazni i broj projekata od društvenih projekata za čiju realizaciju su do sada prikupljena sredstva.

Na sastanku Koordinacionog tijela za praćenje realizacije projekta održanom 16. septembra 2016. godine donijeti su zaključci, kojima se, između ostalog, obavezuju svi članovi da dostave koordinatoru mišljenja institucija koje predstavljaju, o eventualnom nastavku projekta tokom 2017. godine, ali nijedna institucija se tom prilikom nije oglasila.